

Asia: VN/24207/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ulkomaalaislain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ehdotuksen suoja-aika, jona aikana oleskelulupaa ei saisi peruuttaa, kun työntekijä jää työttömäksi / The proposed term of protection during which a residence permit of an employee who has become unemployed could not be withdrawn

Antaako sääntelyehdotus riittävän pitkän suoja-ajan etsiä uusi työpaikka?

Does the proposed regulation provide a sufficiently long term of protection for holders of work-based residence permits to find a new job?

Ei / No

Perustelut vastaukselle ja muut mahdolliset huomiot sääntelyehdotuksesta

Statement of reasons for the response and other possible comments on the proposed regulation

Yleisesti ottaen on hyvä, että työperusteiselle oleskeluluvalle säädetään ns. suoja-aika, jonka aikana oleskelulupaa ei voida peruuttaa, vaikka oleskelun perusteena ollut työ olisikin päättynyt. Sääntelyehdotus ei kuitenkaan anna riittävän pitkää suoja-aikaa etsiä uusi työpaikka. Se ei ota huomioon rekrytointiprosessien hitautta ja vaativaa asiantuntijatyötä tekevien pieniä työmarkkinoita Suomessa, mikä usein hidastaa uuden työn löytymistä. Esitys ei myöskään huomioi monilla akavalaisilla aloilla käytössä olevia kilpailukieltosopimuksia ja niiden kestoja. Esityksestä puuttuu myös alakohtainen ymmärrys suhdannevaihteluista.

Sen sijaan esitys asettaa kansainväliset työntekijät entistä heikompaan asemaan työelämässä ollen omiaan luomaan maahan ns.kahden kerroksen työmarkkinoita. Hallitusohjelman vuoksi irtisanomista helpotetaan, millä voi olla kumuloituvaa vaikutusta ulkomaisen työntekijän olosuhteille ja lisäksi heidän perheidensä kotoutumiselle Suomeen.

Huomioiden kaikki edellä mainitut seikat, heikentää ehdotus Suomen houkuttelevuutta, työmarkkinoiden toimivuutta ja työntekijöiden siirtymistä työmarkkinoiden sisällä. Tiedossa olevan Suomen väestön ikääntymisen ja työelämän kohtaanto-ongelmien vuoksi tulisi hallituksen päinvastoin pyrkiä lisäämään Suomen houkuttelevuutta.

Työnantajan ilmoittamisvelvollisuus, kun työntekijän työt loppuvat, ja siihen liitettävä sanktion uhka / Employer's obligation to notify when the employee's work ends and the related threat of sanction

**Onko esitys ilmoittamisen määräajoista 7/10 päivää riittävä?
Is the proposed time limit of 7/10 days for notifications sufficient?**

Ei / No

**Perustelut vastaukselle ja muut mahdolliset huomiot sääntelyehdotuksesta
Statement of reasons for the response and other possible comments on the proposed regulation**

Ehdotettu ilmoitusvelvollisuus lisäisi yritysten hallinnollista taakkaa, vaikka hallitusohjelman tavoitteena on työmarkkinoiden sujuvoittaminen ja normien purkaminen. Yrityksien taakkaa lisäämisen sijasta tiedonkulku tulisi ratkaista toisin esimerkiksi koordinoimalla julkisen sektorin eri toimijoiden yhteistoimintaa.

On myös huomioitava, että ilmoitusvelvollisuus ja siihen liittyvä sanktion uhka voi heikentää työnantajien valmiutta tai halukkuutta rekrytoida kansainvälisiä työntekijöitä, mikä olisi päinvastaista kehitystä kuin suomalainen yhteiskunta tarvitsee. Nyt kunnolliset sääntelyehdotuksen vaikutusarviot puuttuvatkin esityksestä.

Onko voimassa olevan sanktiosääntelyn (esim. ulkomaalaislain 186-189 §, rikoslaki) soveltaminen riittävää ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä?

Is the application of the current regulation on sanctions (e.g. sections 186-189 of the Aliens Act, Criminal Code) sufficient for cases where the duty to notify has been neglected?

Kyllä / Yes

**Perustelut vastaukselle ja muut mahdolliset huomiot sääntelyehdotuksesta
Statement of reasons for the response and other possible comments on the proposed regulation**

Mikäli esitys viedään läpi, vaatii se käytännössä yritysten hr-järjestelmiin muutoksia. Tämä puolestaan edellyttää riittävää esitykseen kirjattua siirtymäaika (esim. aikaisintaan v.2026) sekä pidennystä ilmoittamisen määräaikaan (esim. 30 vrk).

Työnteko-oikeuden laajentaminen työvoimapula-aloille ja asetuksenantovaltuutus / Extension of the right to work to sectors suffering from labour shortages and the authorisation to issue decrees

**Mahdolliset huomiot sääntelyehdotuksesta
Possible comments on the proposed regulation**

Esitykseen liitetty työnteko-oikeuden laajentaminen työvoimapula-aloille on oikeansuuntainen. Epäselväksi kuitenkin jää, mitkä alat milloinkin ovat "aidosti todettuja työvoimapula-aloja", ottaen huomioon alueelliset vaihtelut ja organisaatioiden esitettyä nopeammin muuttuvat työvoimatarpeet.

Eriyishuomiota tulee kiinnittää uusilla sektoreilla, jossa on startupeja ja kasvuyrityksiä. Uudet yritykset syntyvät usein aloille, joilla on globaali pula tekijöistä, mutta jotka eivät alkuvaiheessa vielä näy kansantaloudellisessa seurannassa. Sääntelyn on syytä olla sellaista, että kasvuyritysten on mahdollisimman helppoa rekrytoida uusia tekijöitä.

Akava kannattaa ylipäättään oleskelulupien työnteko-oikeuden joustavoittamista. Esimerkiksi työvoiman saatavuusharkinnasta tulisi luopua. Järjestön mukaan kaikkien ihmisten työurat ovat yhä moninaisempia, eikä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työntekoa tulisi säädellä heidän taustansa vuoksi muita ankarammin.

Muuta lausuttavaa esityksestä / Other comments on the proposal

Mahdolliset muut huomiot esityksestä **Possible other comments on the proposal**

Ehdotuksella on useita vaikutuksia Suomen kansantalouteen. Valtiovarainministeriön vuoden 2025 budjettiehdotuksen mukaan Suomen valtion alijäämä ensi vuonna on 12,2 miljardia, mutta “maahanmuutto lisää työvoiman tarjontaa, jolla saadaan Suomen työllisyys kasvuun”. Nyt ehdotettu sääntelymuutos kuitenkin vaikuttaa päinvastaisesti. Se vaikuttaa negatiivisesti suomalaisten yritysten kykyyn houkuttaa ja pitää kansainvälisiä työntekijöitä ja lisää yritysten hallinnollista taakkaa. Suomella ei ole varaa kyseisenkaltaisiin esityksiin.

Esimerkiksi monien suomalaisten yritysten uudet tuotekehittelyssä olevat tuotteet ovat riippuvaisia ulkomaalaisista osaajista: ilman osaavaa tki-toimintaa tekeviä työntekijöitä ei synny uusia tuotteita, tuottavuuskasvua tai talouskasvua. Useat tutkimukset osoittavat, kuten vastikään julkaistu TEK:n ja IL ry:n kyselytutkimus tekniikan alojen maahanmuuttajataustaisille työntekijöille, kuinka suomalainen maahanmuuttokeskustelu kuitenkin uhkaa työntää kansainvälisiä osaajia pois Suomesta. Vaikka maan hyvät puolet yhä tiedostetaan, ei tulevaisuus Suomessa näyttäydy maahanmuuttajan näkökulmasta optimistisena. Arvioimalla uudelleen hallitusohjelman kirjauksia työvoiman saatavuuden ja taloudellisen kasvun näkökulmasta voidaan tilanne vielä pelastaa.

Sahamies Miika
Akava ry